

NATURA I KULTURA PROWINCJI KERALA W INDIACH – TRADYCYJNE I WSPÓŁCZESNE BUDOWANIE W ZGODZIE Z OTOCZENIEM

NATURE AND CULTURE OF THE KERALA PROVINCE IN INDIA – TRADITIONAL AND MODERN CONSTRUCTION IN HARMONY WITH THE ENVIRONMENT

Piotr Michał Patoczka

Dr hab. inż. arch. Prof. PK

Politechnika Krakowska
Wydział Architektury
Instytut Architektury Krajobrazu
Zakład Kompozycji i Planowania Krajobrazu

Rejit Jose, hindus pochodzący ze stanu Kerala, faktyczny współautor artykułu, z racji tego, że przewodził miesięcznej wyprawie do Indii; wykonał serię zdjęć krajobrazu "naturalnego" i "kulturowego", na której wzorowano się w artykule oraz objaśniał zdarzenia i sens zwiedzanych miejsc

STRESZCZENIE

Budowanie w pięknym niemal naturalnym otoczeniu jest wielką sztuką. Wymaga to poznania zasad i prawidłowości, prostych i zrozumiałych dla każdego oraz znajomości praw rządzących przyrodą. Wykorzystanie dostępnych w naturze materiałów i doświadczenie pory monsunowej wymusza najsprawniejsze, ekonomiczne rozwiązania. Dużą rolę odgrywa zgodność z porami roku, wytrwałość i wiara w wykonywane dzieło, potem dopiero technologia, coraz nowocześniejsze materiały i odwieczne prawa. Niniejsze studium dowodzi czego możemy nauczyć się w dalekim, hinduskim stanie Kerala, zasiedlonym od czasów prehistorycznych. Istotny jest więc wybór miejsca i materiałów budowlanych – doświadczony przez wieki i ciągle doskonalony.

Słowa kluczowe: krajobraz naturalny i kulturowy, zasady i prawidłowości gospodarowania.

ABSTRACT

Building in a beautiful almost natural environment is a skill that requires knowledge of the principles and regularities which are simple and understandable for everyone as well as knowledge of the nature of things, knowledge of the laws governing nature, experiencing the monsoon season, the use of naturally available materials; poverty imposes the most efficient, cost-effective solutions. Harmony with the seasons, perseverance and faith, social and caste-like organization, only later comes the technology, increasingly modern materials and better law. The study shows what we can learn in a distant Indian province inhabited since prehistoric times, experiencing the monsoon season and the great waves of the ocean, so the choice of location and construction materials is affected by centuries of experience.

Key words: natural and cultural landscape, principles and regularity of planning.

WPROWADZENIE

Kiedy w 1498 roku żeglarz portugalski Vasco da Gama, po raz pierwszy dopłynął do brzegu Indii w Kappad, w pobliżu miejscowości Kozhikode, zastał tam godną podziwu kulturę i piękny, naturalny krajobraz. Późniejsze losy tej krainy, pozostającej od starożytności pod wpływem kultury egipskiej były burzliwe. Dzisiaj mieszkańcy tego indyjskiego stanu mówią dwoma językami: ojczystym malajalam i angielskim. W trakcie miesięcznej wędrowni doświadczyliśmy natury i kultury, podziwiając niezwykłych ludzi, piękne krajobrazy i przedzierając się przez miejskie labirynty. Rysując, fotografując i opisując osobliwości przemierzaliśmy drogi i bezdroża tej niewielkiej części wspaniałych Indii. Pierwsze zapisy naturalności i kultury regionu, ujęte w formie krótkiego studium, przedstawiamy poniżej z zamiarem umotywowania tezy o zgodności ludzkiego gospodarowania z przyrodniczym tłem i keralskim klimatem. Studium ochrony i kształtowania krajobrazu

STUDIUM OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA KRAJOBRAZU

I Krajobraz brzegu oceanu i wysokie góry

W miejscowym języku *malajalam*, *mala* oznacza *góry* a *jalam* *morze*. Tak więc kontrast oceanu i wyrastających w tle wysokich gór, charakteryzuje krajobraz stanu Kerala, obejmującego pas wybrzeża wzdłuż południowo-zachodniego konturu półwyspu indyjskiego. Stąd pierwsze wrażenie natury miejsca: łagodnie zarysowana zatoka z łodziami rybackimi oczekującymi na piaszczystej plaży na kolejny połów, po lewej stronie kulisę panoramy tworzy wysoka skała z wieżą latarni morskiej. Po przeciwnej stronie, daleko sięgająca mierzeja przechodzi w wysoki taras, na którym wzniesiono wspaniały meczet akcentowany pionami minaretów (rys.1).

Poniżej ciemna twarz czarnookiej dziewczyny, a jej postać niemal całkiem zasłonięta wzorzystym, kolorowym materiałem tradycyjnego *sari* szczelnie okrywającej całą postać (rys.2).

Nad nią szkic trzech drzew palmowych: kokosowego, wachlarzowego i palczastego – wysokich, wszechobecnych roślin, w istocie budujących każdy widok i rysujących linie nieba. Tam jeszcze naszkicowano wyłaniającą się z lasu słońcę – czczona przez Hinduśwów kultowe i zadomowione zwierzę (rys. 3).

Kolejny rysunek, wzorowany na dawnym obrazie z pałacu Maharadży, na którym opancerzone i uzbrojone słonie, niosąc na grzbietach po kilku łuczników i oszczepników, budzą przerażenie i sięgają zniszczenie wśród wrogów (rys. 4).

Za walczącymi słoniami widoczny jest zarys wysokich murów starożytnego miasta (rys. 6)

W dolnym narożniku pojawia się tajemnicza, zakapturzona postać pielgrzyma, który w sobie tylko wiadomej intencji, przemierza świat, jak to czyniono od zawsze (rys. 6).

II Bogowie i ludzie w maskach

Młoda kobieta, w rytualnym stroju, oddaje się kontemplacji; upozowana dla idealnego przebiegu energii, wydaje się lekka (rys. 1).

Pośrodku tablicy naszkicowano wielką maskę kryjącą postać tancerza Kathakali. Przebogaty strój i misterne zdobienia, złożone klejnoty i szlachetne kamienie współtworzą osobliwe misterium rytualnego tańca (rys. 2).

Postać półnagiej kobiety – małpy, stojąca pod filarem świątyni, wyrzeźbiona w szarym marmurze, zaprasza do sanktuarium (rys. 3).

Przebrana, radosna postać podczas procesji w trakcie jednego z keralskich świąt (rys. 4).

Piękna kobieta, w tradycyjnym stroju, wielobarwnym sari, prezentuje bogactwo złotych ozdób, wysadzanych szlachetnymi klejnotami, dzieł sztuki o niezrównanej, misternej, hinduskiej ornamentyce (rys. 5).

III Natura i kultura świątyni

Na szkicu przedstawiona ciemnoskóra kobieta, której twarz i szyja ozdobiona jest klejnotami, a ręce upozowane w tanecznym geście; postać ubrana w tradycyjny strój (rys. 1).

Wysoki pylon świątyni hinduskiej, podzielony na piętra bogatymi gzymsami, cały pokryty reliefem, przedstawiającym niezwykle kolorowe postaci ludzkie ze zwierzętami i pojazdami. Kompozycje te tworzą poziome pasy podobnej wysokości. Pośrodku pylonu widoczne bramy do wnętrza świątyni, ku którym zwracają się i zmierzają pielgrzymi. Na linii nieba połączane iglice – króle, oznaczają wysoką rangę świątyni (rys. 2).

Stożkowa kopała świątyni hinduskiej zwieńczona została symbolicznymi kulami, wieża na kolejnych piętrach otoczona tłumem postaci, wskazuje oś główną skierowaną na ołtarz. Przed tą dominantą, nad bramą wejściową widoczna na tle nieba postać bogini, która udaje się na polowanie z tygrysem i lwem (rys. 3).

Zamknięta część świątyni z bóstwem pośrodku i płonącym ołtarzem. Część ta otoczona jest dwoma rzędami filarów ze wspornikami podpierającymi belki stropowe. Widoczne pod stropem kasetony wzbogacono kwiatonami wyrzeźbionymi w ciemnoczerwonym drewnie tekowym (rys. 4).

Filary o przysadzistych proporcjach, profilowane, wykonane z grafitowej skały tworzą tajemniczy nastrój i zachwycają bogactwem zgeometryzowanych zdobień (rys. 5).

Pośrodku naszkicowano głowę słońcy ozdobioną na czole licznymi klejnotami. To życzliwa postać bogini **Ganapathi**, półleżąca, sympatyczna, obficie kobieca (rys. 6).

Tajemniczy jeźdźcy w turbanach i kapturach, siedzący na słońcach, powoli zmierzają do dalekiego, tajemniczego horyzontu kryjącego bogactwa i niebezpieczeństwa (rys. 7).

Przed wejściem do świątyni stoi świecznik z kilkoma tacami. Jego stabilną podstawę tworzy figura świętego żółwia z tajemniczymi znakami na pancerzu; światło wielu lampek wotywnych ożywia ten płonący słup wiary i nadziei (rys. 8).

Kobieca postać siedząca ze złożonymi rękami, zatopiona w kontemplacji i uniesieniu. Obok wojownik w tradycyjnym geście łucznika (rys. 9).

IV Ornamentyka

W miejskim parku stare, rozłożyste drzewo po ustawieniu wokół pnia trzech pierścieni kwiatów w donicach, tworzących coraz wyższe tarasy - staje się klombem (rys. 1).

Szkic wspaniałego detalu żeliwnego ogrodzenia, oparty na geometrii koła i regularnym powtarzaniu motywu kwiatu. Ornament ujęto w poziome pasy podzielone listwami, zmniejszające się ku górze i zwieńczone ozdobnym grzebieniem (rys. 2).

Tu widoczna jest tarcza z promienistym – solarnym wzorem centralnie rozwijającym się przez powtarzanie kręgów i guzów, nabijanych szlachetnymi kamieniami (rys. 3).

Szerokie, rozłożyste, wielopłociowe dachy przechodzą w niewielkie przydaszki na ścianach domów dla spowodowania wietrzenia i ochrony przed deszczami monsunowymi. Proste, czasem ozdobne wsporniki rytmicznie dzielą ściany i akcentują rytmy okien (rys. 4).

V Tradycyjna architektura miejska i wiejskie budownictwo;

Podcień wiejskiej chaty, oparty na drewnianych słupach i belkach nie tylko tworzy osłonę przed deszczami i wiatrem lecz także pozwala na przewietrzanie przestrzeni strychowej pod dachem plecionym z liści palmowych i ujętym w ramy drewnianych listew (rys. 1).

Często spotykany przydrożny znak wskazujący położoną opodal świątynię. To niski „domek” pod daszkiem, na ściankach opis i historia miejsca (rys. 2).

Tradycyjne domostwo z piętrem i ozdobną galerijką, w tle szkic współczesnych słupowo-belkowych konstrukcji, nawiązujących do proporcji i zasad dawnego budowania w stanie Kerala lekkie i przewiewne, szeroko zadaszone obiekty i zespoły mieszkaniowe – ogrodzone i wskazane bramą zagrody. Są one wznoszone w tej samej postaci w miastach i przy wiejskich rozdrożach (rys. 3).

Pod okapami zawsze znajdują się misternie rzeźbione w drewnie lub wykonane z ceramiki koronki, cieniujące się wzorzyście i wzbogacające ściany budynków. Szczyty domów, zarówno drewniane jak i murowane, pokrywają wycinanki o motywach roślinnych (rys. 4).

Balkony i galerijki na piętrze, czasem osłonięte podwójnymi kolumnami i balustradą, nakryte misternymi wzorami wyciętymi w deseczkach – nie mają sobie równych w detalu i pastelowych kolorach nigdzie na świecie (rys. 5).

Nawet w konstrukcji i materiale, skromna klatka dla ptactwa domowego, spełnia logiczne warunki czasu i miejsca. Podparta kamiennymi słupkami chroni zwierzęta przed pełzającymi gadami i płazami. Nakryta palmowym daszkiem zarazem okrywa przed deszczami i wietrzy wnętrze, a deski podłogi i ścian najlepiej w tym klimacie osłaniają i wiążą się z otoczeniem (rys. 6).

W dolnej części tablicy umieszczono kilka detali ceramicznych, kamiennych i drewnianych, mówiących o upodobaniu do zdobienia rytmicznego bez akcentowania początku i końca; powtarzanym jak kolejne dni, miesiące i lata; piętrowo jak dzieciństwo, młodość i starość człowieka (rys. 7 i 8).

VI Sztuka zdobienia użytkowego;

Naszkiwowano tu plan portyku kolumnowego wprowadzającego do ganku domu otoczonego drzewami i kwiatami, gdzie zwykli przebywać starsi mieszkańcy rozmawiając i obserwując ruch na drodze (rys. 1).

Kolejny szkic, w poszukiwaniu charakterystycznych detali, przedstawia wzorzystą, granitową posadzkę, ułożoną w geometryczny wzór z trzech odcieni płytek półmatowych, szlifowanych, ujętych w pas bordiury przyściennej (rys. 2).

Tradycyjna fajka wodna, przepięknie zdobiona, jest ozdobą pałaców maharadży (rys. 3). Wysadzana jest drogimi kamieniami, które uważano za atrybuty boskości: królewski (sardonyks), dobroci (topaz), Boga żywego (jaspis), wszechmocy (karneol), potęgi (agat), boskości (ametyst) oraz panowania (onyks).

Także dawna broń przepięknej roboty trybowana i cyzelowana o stalowych ostrzach i drewnianych, bogato intarsjowanych i inkrustowanych rękojeściach. Zachwyca doskonałością wykonania i ręczną techniką opanowaną perfekcyjnie (rys. 4).

Zachowała się również starożytna tradycja oświetlania świątyń, pałaców, także zamożnych domów, olejnymi lampkami o najdziwniejszych smoczycy kształtach. Wnętrza rozświetlane są nikłym, pełgającym ognikiem, szeregiem witrażowych, kolorowych lamp. Często spotykane są werandy z półotwartymi okienkami, zakratowanymi lub prześwietlającymi barwnymi szkiełkami witrażów (rys. 5).

Ostatni szkic w narożniku: zadumany Hindus w turbanie i wyblakłej, podartej szacie, ciemny na twarzy, z długimi, podwijanymi wąsami; wydaje się być szczęśliwy (rys. 6).

VII Kontrast starej i nowej architektury

Ostatnia plansza ma stanowić refleksję nad kontrastem starej i nowej architektury. Wielkim zagrożeniem dla Kerali są wpływy nowoczesnej techniki i współczesnej cywilizacji. Po części jest to wymuszone biedą, głupotą i zachłannością, jak wszędzie na świecie. Zjawisko to jest na tyle żywiołowe jak wielkie, niszczące fale powodzi, wichry i burze. Nie ma na to rady i jedynym naszym obowiązkiem pozostaje zapisanie resztek dawnej świetności natury i kultury oraz ich ochrona.

Tak więc zachowały się mosty z czasów kolonialnej inżynierii angielskiej, wpisane w głęboko wcięte doliny rzek (tu już uchodzące do oceanu, urzeźbione przez gwałtowne deszczowe monsunowe). Piękno tych rytmicznych konstrukcji wzmacnia detaliczne zdobienie hinduskie i czerwone, skaliste tło (rys. 1).

Plantacje drzew kuczukowych i uprawy bananowców oraz wszechobecne palmy kokosowe, wachlarzowe, palczaste, na zasadzie lasów – dżungli tropikalnej, odsłaniają bogate rezydencje i ubogie chaty wznoszone wzdłuż głównych szlaków i dróg gruntowych, niezmiernie krętych, bez poboczy, ujętych w wysokie mury i ogrodzenia. Poza miastami nowe zagrody – domostwa zachowują formy tradycyjne, jak na powyższym szkicu (rys. 2).

Nad perspektywą ulicy dominuje wspaniały zarys meczetu, którego kopuły i minarety, widoczne na linii nieba, zachwycają czystością formy i absolutem wyrazu architektonicznego (rys. 3).

Nie sposób dokładnie opisać chaosu ulic śródmiejskich i skrzyżowań, częściej rozwidleń użytkowanych w prawostronnym ruchu przez stłoczone pojazdy i ludzi. Tak więc po obu stronach partery domów podzielone na handlowe aneksy krzyczą wystawionymi artykułami: tkaninami, garnkami, owocami... Nad tym reklamy narysowane i opisane na ścianach, zawieszane na planszach: równoległe, prostopadłe, skośnie. Piętra mieszkalne z galeriami i altanami, ale też koszmarne stalowo – betonowe konstrukcje z widocznymi schodami i zbiornikami wody na najwyższej płycie (rys. 4).

Riksze, pojazdy przemyskające po drogach i ulicach – użyteczny środek transportu w mieście i na wsi (rys. 5).

Ciągle widoczne na wiejskich drogach drewniane wózki, ciągnięte przez woły, używane od starożytności oraz dwukołowe bryczki do przewozu osób i towarów, noszonych też często na głowie (rys. 6)

PODSUMOWANIE

Spróbujmy raz jeszcze spojrzeć na przedstawiony powyżej materiał, zgodnie z tytułem artykułu. Natura i kultura krajobrazu Kerali w Indiach przedstawia nam się jako jedność postaci krajobrazowej. Narysowane na planszach i opisane panoramy, widoki i detale, wybrzeża oceanu obrazują głównie żywioły wody i lądu. Również w śródmiejskim otoczeniu pozorny chaos ma jednak właściwy sobie porządek, oparty o właściwości miejsca i czasu.

Na miejsce portu rybackiego wybrano zaciszną zatokę osłoniętą mierzeją, tam, na skalistym cyplu wzniesiono latarnię morską, a naprzeciwko, na linii nieba rysuje się sylwetka meczetu. Plantacje palmowe od prapoczątków stanowią tu istotę gospodarowania. Są doskonale użytkowane do budowania i nakrywania domostw, dają pożywienie. Charakterystyczne dla krajobrazu karelskiego są widoczne na ulicach i odgrywające znaczącą rolę podczas hinduskich świąt słońce. Niezapomniane wrażenia pozostawiają zapachy i kolory keralskich przypraw.

Kolejna plansza to **bogowie i ludzie w maskach** których kolory są powtórzeniem przebogatej palety barw naturalnych a wzory zaczerpnięto z rytmiki i ornamentyki roślinnej; zasobność w kamienie szlachetne i bogactwo złota wyraża się najpiękniejszą na świecie biżuterią, tradycja tych wyrobów doprowadziła do perfekcji filigranowych i miniaturowych dzieł. Sztuka ta wyraża się też szczególną konwencją malarstwa i rzeźby, której istotą jest postać boga – człowieka oraz święte zwierzęta, skały, stare drzewa ... symbole potęgi i żywioły natury;

Stąd próba naszkicowania **świątyni**; nie tyle konkretnego obiektu, co raczej symbolu wiary i świętości legendarnego, tajemniczego, odwiecznego miejsca kultu; wnętrza tajemne, oświetlone tylko żywym ogniem kaganków, lampek oliwnych i świec wotywnych; kolory ognia, zapachy, dźwięki niezwykłych instrumentów, muzycy improwizujący ryt-

miczne fantazje, bębny, trąby, wiele struny - wybuchy petard, ogień sztuczny – cisza, kontemplacja i uniesienie, masaż ajurwedy...

Osobna plansza została poświęcona geometrii ogrodów, ornamentyce ścian i zdobieniu przedmiotów; znów skojarzenia natury i kultury wzorów są oczywiste: świat jest wielkim ogrodem który wyznajemy ustawiając w kolejnych kręgach, pod ogromnym, osobliwym drzewem kwiaty w donicach; chodzimy boso po piaszczystej podłodze dziedzińca w pałacu maharadży. Spotykamy kobiety i mężczyzn w rytualnych strojach – tradycja wyrosła na gruncie miejscowych warunków naturalnych, daje niewyczerpane bogactwo ornamentów wykonywanych w drewnie, ceramicznych, metalowych, kamiennych i innych intarsjowanych lub kombinowanych w arcydziełach sztuki zdobniczej.

Konstruowanie budynku mieszkalnego dawniej, ale i dzisiaj w przypadku wielu ubogich domostw opiera się na użyciu łatwo dostępnych, miejscowych materiałów i produktów drewnianych; liczne dachy i przydaszki chronią przed gwałtownymi opadami i ułatwiają szybkie schnięcie i przewietrzanie budynków; otwory okienne i drzwiowe często zasłonięte tylko tkaniną, na noc zamykane są pełnymi okiennicami. Pod stropem oprócz wirnika zawsze pozostawia się szczeliny dla wietrzenia, a podłogi wykonane z kamiennych płyt ochładzają pomieszczenia; na górnym tarasie umieszcza się zbiornik wody, która grawitacyjnie spływa do kuchni i łazienek; z reguły w ustępie obok siebie są dwa urządzenia: w.c. i ustęp turecki.

Naturą krajobrazu ulic i placów miejskich jest panujący tam pozorny chaos: potok pojazdów, w ruchu lewostronnym, intensywny i różnicowany, nasycony jest wielkimi i małymi samochodami, pośród których liczne motory i motorynki, riksze i pieszki –manewrują w im tylko zrozumiały sposób – bezkolizyjnie i sprawnie omijając przeszkody na rozwidleniach dróg. Ciągące się nieprzerwanie, po obu stronach partery handlowe i ich przedproża dosłownie wychodzą na ulice; wszechobecni ludzie przemykają wśród tego ruchu: stoją, siedzą, niosą w rękach lub na głowie pakunki, wchodzą, wychodzą z wnętrza sklepów... proszę mnie źle nie zrozumieć, ale przypomina to sprawność i bezbłądność funkcjonowania mrowiska, kopca termitów, kolonii ptaków! Zachodzi więc trudne pytanie: ***jak zachowywać się w rajskim parku Kerali w Indiach?***

UWAGA

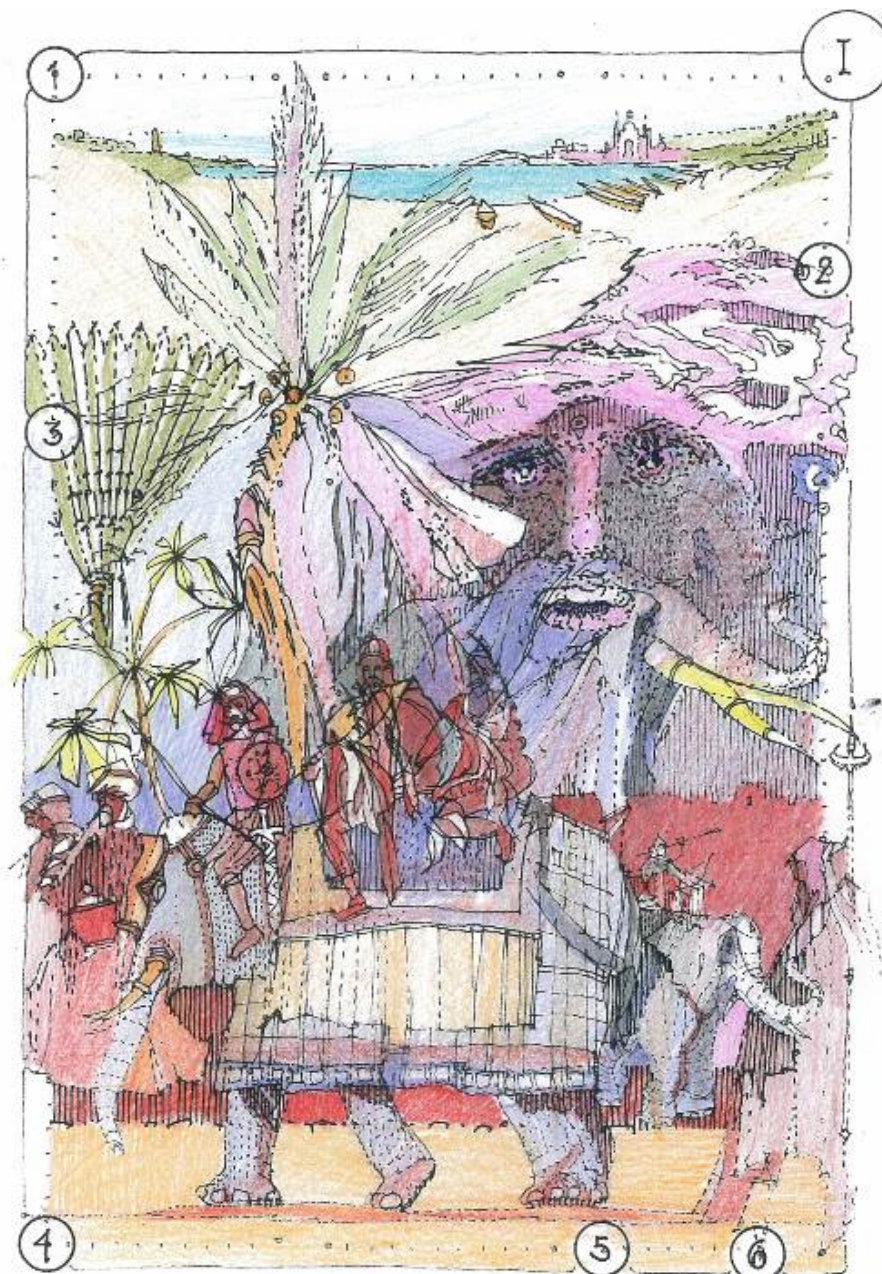
Studium powstało jako efekt prywatnej wyprawy, do prowincji Kerali, położonej na południowo - zachodnim wybrzeżu Indii, którą podjęli dwaj badacze, we wrześniu 2013 roku; inicjatorem, przewodnikiem i fotoreporterem był inżynier Rejit Jose Thyagarajapurushothama Jose Sarojam pochodzący z Trivanapuram; autorem tekstu i ilustracji jest dr hab. Piotr Michał Patoczka, profesor Politechniki Krakowskiej; badania będą kontynuowane a ich pierwsza faza podsumowana została w niniejszym artykule.

NATURE AND CULTURE OF THE KERALA PROVINCE IN INDIA – TRADITIONAL AND MODERN CONSTRUCTION IN HARMONY WITH THE ENVIRONMENT

INTRODUCTION

When in 1498 the Portuguese navigator Vasco da Gama came to the shore for the first time, he found admirable culture and nature worthy of admiration. The later fate of the land-(under the influence of Egyptian culture since ancient times) was stormy. Consequently, today the people of the Indian province speak three languages: Malayalam, Hindi and English. We experienced this land by admiring extraordinary people, the natural

landscape and urban mazes, drawing, photographing and describing the peculiarities, we traversed routes and the wilderness of this small part of great India, below we present the first impression of naturalness and culture in the form of this short study with the intention to motivate the claim that there is harmony of human planning with natural background and the climate of Kerala in India.

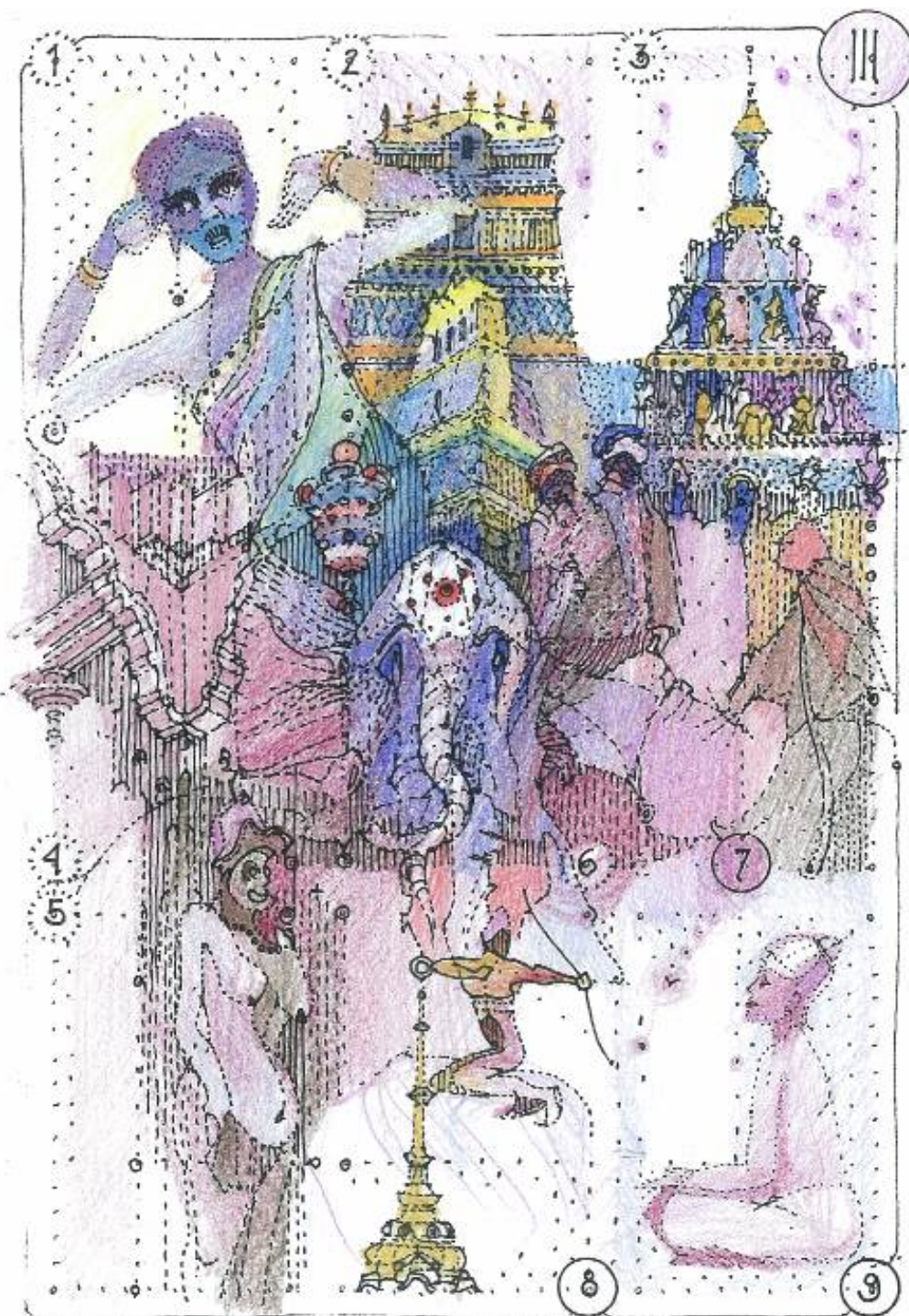
Ryc. 1. *Krajobraz brzegu oceanu i wysokie góry prowincji Kerala*; 1 panorama zatoki z latarnią morską, portem rybackim i sylwetą meczetu; 2 twarz ciemnookiej dziewczyny w turbanie; 3 trzy sylwety drzew palmowych: kokosowa, wachlarzowa i palczasta; 4 słonie bojowe z wojownikami na grzbietach; 5 zakapturzony wędrowiec; Źródło: rys. Piotr Patoczka

Fig. 1. Landscape of the ocean shore and the high mountains of the province of Kerala, 1 panorama of the bay with a lighthouse, a fishing port and a silhouette of a mosque, 2 a face of a dark-eyed girl in a turban; 3 three silhouettes of palm trees: coconut, fan-shaped palm and finger-like palm; 4 battle elephants with warriors on their backs; 5 a hooded wanderer Source: draw Piotr Patoczka

Ryc. 2. **Bogowie i ludzie w maskach**; 1 postać zatopiona w kontemplacji ; 2 maska i rytualny strój; 3 rzeźba kobiety – małpy stojąca przy filarze świątyni; 4 radosny bożek z młynkiem w dłoni 5 młoda kobieta w sari ozdobiona klejnotami; Źródło: rys. Piotr Patoczka

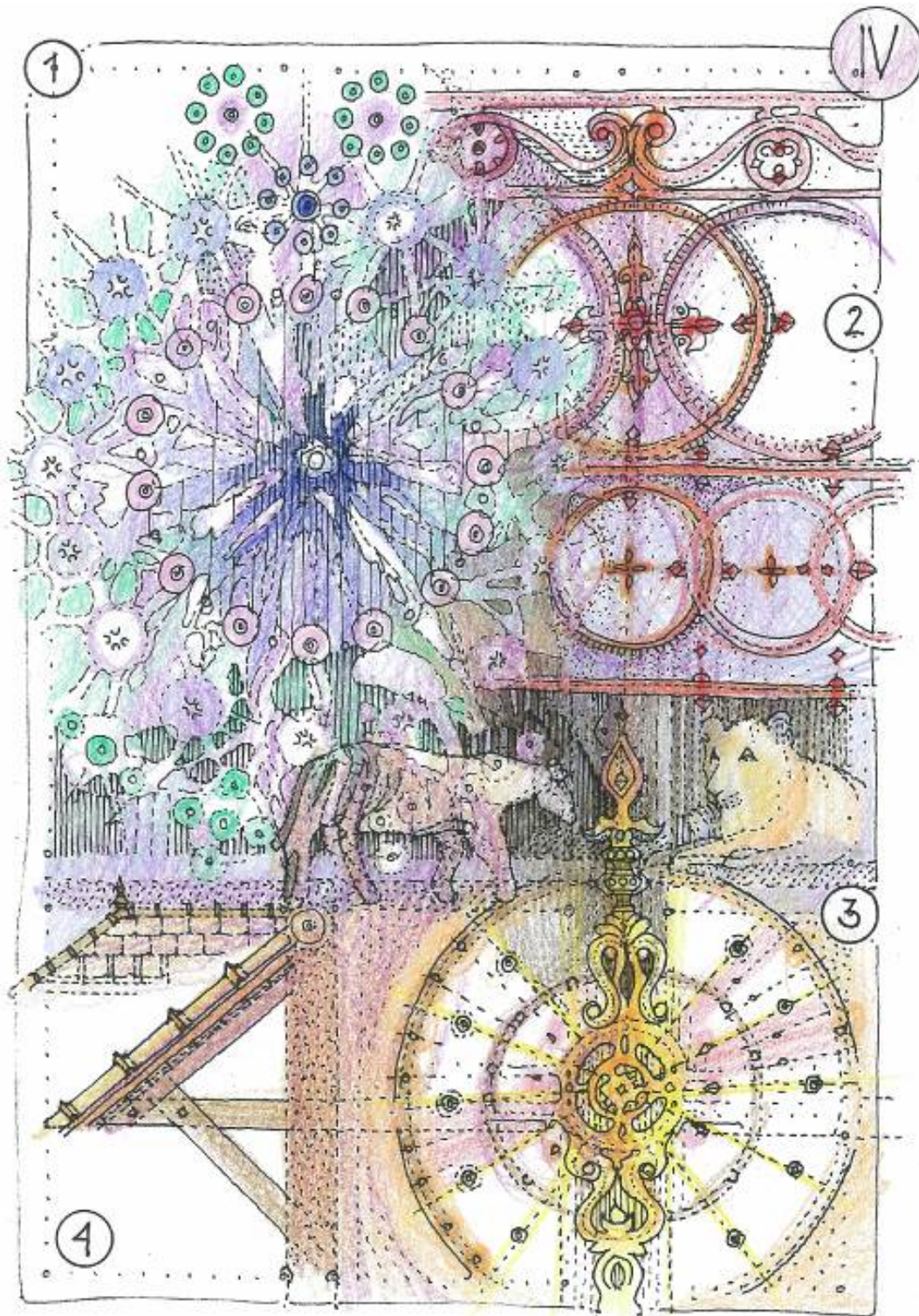
Fig. 2. Gods and people in masks; 1 a figure lost in contemplation; 2 ritual mask and costume, 3 sculpture of a woman - a monkey standing at the pillar of the temple; 4 joyful god with a grinder in his hand 5 young woman in a sari adorned with jewels; Source: draw Piotr Patoczka

Ryc. 3. *Natura i kultura świątyń*; 1 tradycyjny strój kobiety ozdobiony klejnotami; 2 wielopiętrowy pylon świątyni hinduskiej; 3 symboliczne zwieńczenie kopuły; 4 wsporniki – głowice filarów ozdobione kwiatonami 5 półnaga postać boga – człowieka 6 półleżąca postać kobiety – słonica; bliska i życzliwa ludziom; 7 tajemnicze postaci całkowicie ukryte, pielgrzymi i wędrowcy; 8 pozłacany świecznik oparty na żółtciu; 9 modląca się, skupiona w zatopieniu kobieta;

Źródło: rys. Piotr Patoczka

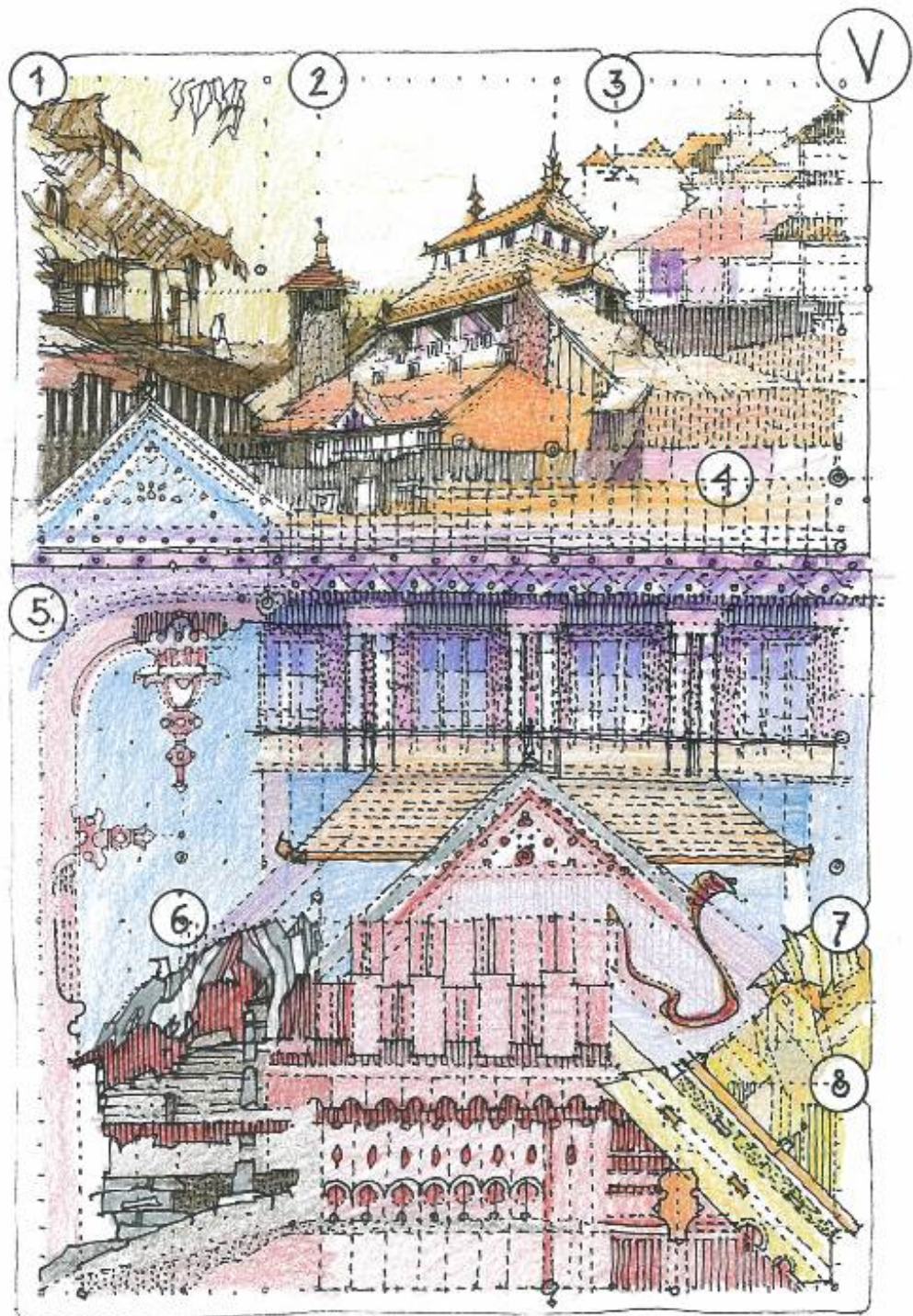
Fig. 3. *Nature and culture of temples*; 1 women's traditional bejewelled dress, 2 multi-storey Hindu temple pylon, 3 symbolic dome crowning, 4 brackets - pillar heads decorated with fleurons 5 half-naked figure of a god - man 6 reclining figure of a woman - elephant; who is close and friendly to people; 7 mysterious figures which are completely hidden, pilgrims and wanderers, 8 gold-plated candlestick based on a tortoise; 9 praying concentrated woman; Source: draw Piotr Patoczka

Ryc. 4. **Ornamentyka**; 1 kłomb kolisty wokół starego drzewa; 2 motyw żelaznego ogrodzenia; 3 tarcza zdobiona rytmicznie, promieniście; 4 dachy i przydaszki zawieszane na ścianach domów;

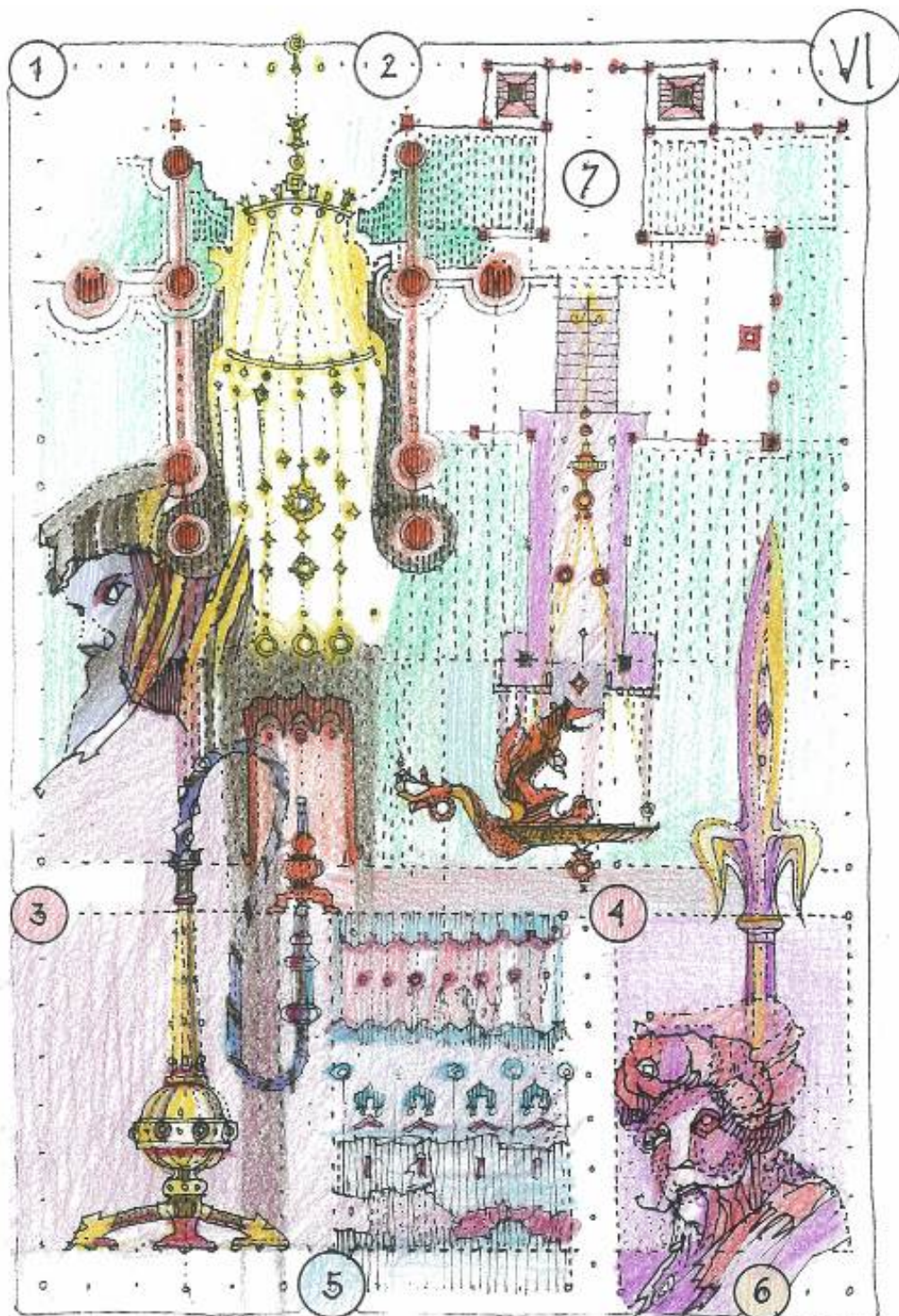
Źródło: rys. Piotr Patoczka

Fig. 4. **Ornaments**, 1 circular flowerbed around an old tree; 2 iron fence motif, 3 shield decorated rhythmically and radially, 4 roofs and shelters hung on the walls of houses; Source: draw Piotr Patoczka

Ryc. 5. *Tradycyjna architektura miejska i wiejskie budownictwo*; 1 podcień wiejskiej chaty; 2 piętrowy dom murowany z wysokim gankiem; 3 dachy na licznych słupach, jako powszechny sposób budowania; 4 zdwojone kolumnienki i ozdobne firanki na galerii domu; 5 bogato zdobiony szczyt domu nakryty gzymsami; 6 psia buda na kamiennej podmurówce; 7 układ dachówek i podziały balustrady w starej zagrodzie; 8 detal krokwi i belki dachowej; rys. Piotr Patoczka

Fig. 5. Traditional urban architecture and rural construction; 1 arcade of a rural cottage, 2 storey brick home with a high porch, 3 roofs on many pillars, as a common way of building; 4 doubled columns and decorative curtains on the home gallery; 5 top of the house covered with ornate cornices; 6 doghouse on a stone foundation; 7 tiles system and railings divisions in the old homestead; 8 detail of the rafters and beams of the roof; Source: draw Piotr Patoczka

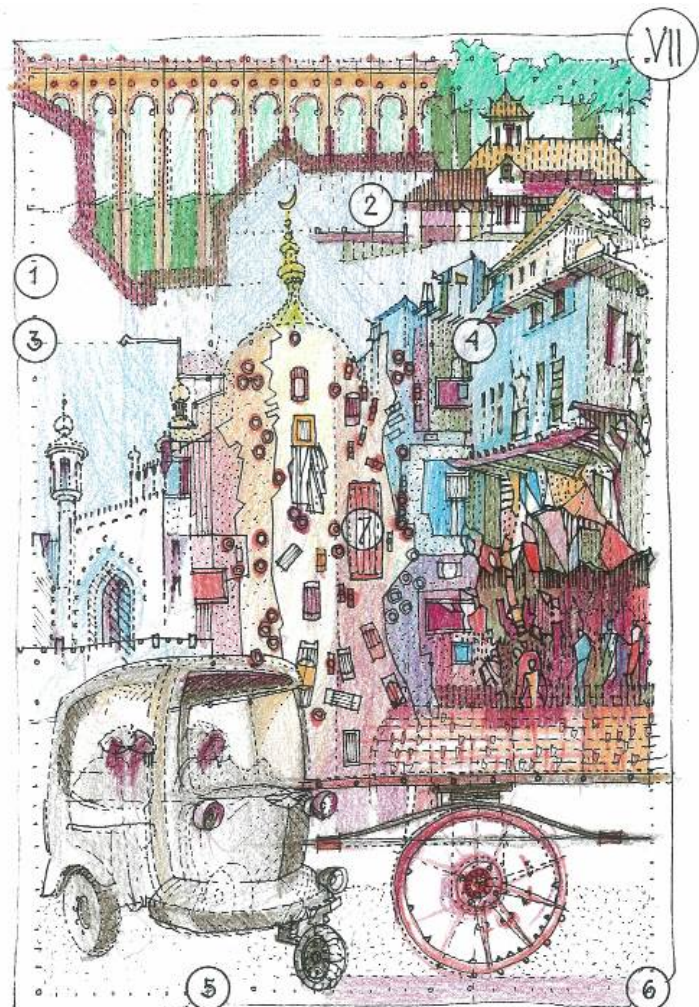

Ryc. 6. *Sztuka zdobienia użytkowego*; 1 plan ganku – wejścia do domu karelskiego; 2 złote kolczyki z diamentami; 3 fajka wodna, bogato intarsjowana i inkrustowana; 4 włócznia na drewnianym drzewcu; 5 „falbanki” misternie wycinane w drewnie; 6 hindus w turbanie, z rubinem na czole; Źródło: rys. Piotr Patoczka

Fig. 6. Art of utility decorating ; 1 porch plan - entrance to the Karelian house ; 2 gold earrings with diamonds, 3 water pipe, richly inlaid; 4 spear on a wooden pole, 5 "frills" intricately carved in wood; 6 A Hindu in a turban with a ruby on his forehead; Source: draw Piotr Patoczka

Ryc. 7. **Kontrast starej i nowej architektury;** 1 wielomodułowy most z czasów kolonialnych; 2 sylweta współczesnego, bogatego domostwa; 3 wspaniała sylweta meczetu otoczonego minaretami; 4 handlowe partery i mieszkalne piętra ulicy miejskiej; 5 wszechobecna riksza; 6 lekka konstrukcja plecionego kosza – wózka zwanego karawanem; Źródło: rys. Piotr Patoczka

Fig. 7. Contrast of old and new architecture; 1 multi-module bridge from the colonial period; 2 silhouette of modern, wealthy homes, 3 great silhouette of a mosque surrounded by minarets, 4 commercial ground floors and residential floors in urban street; 5 ubiquitous rickshaw, 6 lightweight woven basket - hearse; Source: draw Piotr Patoczka

STUDY ON PROTECTION AND LANDSCAPING

I landscape of the ocean shore and high mountains

In the local language mala jala the first word means the sea and the second mountains, so the contrast of the coast and tall mountains which are nearly “sprouting” in the background characterizes the landscape in the province of Kerala consisting of a narrow strip along the south - west Indian peninsula contour – this is where the first impression of this place comes from: gentle bay with fishing boats on a sandy beach waiting for tomorrow's catch; on the left side, the panorama consists of a high rock tower lighthouse; opposite there is a far-reaching spit entering into a high terrace on which a great mosque was built bristling with turrets and minarets. (Fig. 1)

Below there is a dark, warm red face of a black-eyed girl, almost completely obscured with a patterned, coloured material of a traditional sari tightly covering the whole person. (fig. 3)

There is a sketch of three palm trees over it: coconut, talipot palm, finger-like palm; tall, ubiquitous plants, essentially composing each view and drawing skylines. There is also a sketch of an emerging elephant from the midst of the forest – a domesticated animal worshipped by Hindus, which is the coats of the arms of the province. (Fig. 3).

Hence another figure, modelled on the former image, where armoured and armed elephants are carrying a few archers and spearmen on their backs, cause fear and wreak havoc for enemies. (Fig. 4).

Behind fighting elephants, there is a visible outline of high walls of the ancient city. (Fig. 6).

In the bottom corner there is a mysterious, hooded figure a pilgrim who, for his own reasons, travels around the world. (Fig. 6)

II Gods and men in masks

A young woman in a ritual costume is contemplative, her pose is ideal for a perfect course of energy, she seems light and rises slightly above the bench. (Fig. 1)

In the middle of the table there is a large mask hiding a character of an actor - a deity in procession during Onam. An extremely rich dress and elaborate ornaments, gold jewels and precious stones, contribute to this theatre of horror and strange mystery at the same time. (Fig. 2)

the figure of half-naked women - monkey, standing under a pillar of the temple, carved in gray marble, welcomes us to the sanctuary. (Fig. 3)

Cheerful idol decorated with a large, double flange, holding a grinder in hand not only has a nice attitude, but also shows a human face. (Fig. 4)

Beautiful woman in a traditional dress - multi-coloured sari, presents a wealth of gold ornaments decorated with precious jewels with unsurpassed, intricate ornamentation. (Fig. 5)

III Nature and culture of temples

Dark-skinned woman whose face and neck is adorned with jewels and her hands posed in dance gesture, a figure dressed in traditional costume (Fig. 1)

High pylon of a Hindu temple, divided into floors with rich cornices, all covered with a relief of extremely colourful human figures with animals and vehicles, forming horizontal bands of varying heights, in the middle of the gateway to the interior of the temple, to which pilgrims are directed and are going; gilded spires - kings on the skyline define the hierarchy of the place (Fig. 2)

Conical dome of the Hindu temple, topped with bullets, on other floors it is surrounded by a crowd of characters marking the site of the altar, in front of this dominant, against the background of the sky, above the entrance gate, there is a gold, blue and white figure of a goddess, going to hunt with a tiger, lion and a roe deer. (Fig. 3)

Closed part of the temple with the deity - the altar and a burning fire in the middle of it, surrounded by two rows of pillars with brackets supporting beams; these coffers were enriched with fleur-de-lis carved in dark teak wood. (Fig. 4)

Pillars of squat proportions, with angles, made of graphite rocks create a mysterious mood and delight with their wealth of geometrical images. (Fig. 5)

In the middle the elephant's head was sketched, adorned on its forehead and wearing many jewels - to draw attention to the sympathetic figure of Genadivann, a reclining, nice, abundantly female goddess, whose name always makes Hindus smile. (Fig. 6)

Mysterious horsemen in turbans and hoods, on horses and dromedaries, slowly heading to the far horizon in the hazy monsoon season, which is warm and humid. (Fig. 7)

Before the entrance to the temple there is a candlestick with several trays, whose stable is formed by a figure of a holy turtle with secret signs on its carapace, the light of many votive lamps animates the burning pole. (Fig. 8)

Female figure sitting with folded hands, lost in contemplation and ecstasy - reflects on the love arrow pointing to her eyes. (Fig. 9)

IV Ornamentation

an old, shady tree becomes a flowerbed after setting three rings of flowers in pots around the trunk, creating higher increasingly higher terraces. (Fig. 1)

iron fence detail, based on the geometry of the wheel and regular repetition of the flower motif, ornament enclosed in horizontal stripes broken by slats, decreasing towards the top, and topped with an ornate crest. (Fig. 2)

Disc with a radial & solar pattern centrally growing by repeating circles and studded with precious stones. (Fig. 3)

Broad, expansive multilevel roofs transform into small shelters, hung on the walls of houses to cause weathering and protection against monsoon rains. Simple, sometimes ornate brackets rhythmically divide walls and highlight the rhythms of windows. (Fig. 4)

V Traditional urban architecture and rural construction

Arcade of rural cottage based on wooden serving armpits and beams, not only creates a shield against rain and wind, but also allows for ventilation of attic space under the roof woven from palm leaves and enclosed in wooden strips. (Fig. 1)

roadside sign indicating the vicinity of the temple, low "house" under the roof, on the walls there is a description and history of the place (Fig. 2)

Traditional house with a floor and ornate gallery, in the background there is a sketch of contemporary post and beam structures alluding to the proportions and principles of the old-style building in the province of Kerala: light and airy, wide-roofed buildings and housing complexes - always fenced and gated, almost the same as in cities and the rural crossroads. (Fig. 3)

Under the eaves there are "aprons" always intricately carved in wood or made of ceramic shading with patterns and enriching the walls of buildings, the tops of houses, both wooden and brick covering lace cut-outs with plant motifs. (Fig. 4)

Balconies and galleries on the first floor, sometimes covered by double columns and balustrade, covered with lace cut out in boards - are unmatched in detail and pastel colours anywhere in the world. (Figure 5)

Even in the design and material, a modest doghouse meets the logical conditions of time and place: supported by stone pillars to protect the animal from reptiles and amphibians. With a palm roof, it is a cover at the same time against the rain and it ventilates the interior and the floor and walls' boards screen best in this climate, but also blends with the environment. (Fig. 6) For the poor - Hindus who are happy in their own way, a house - their place in the world, is formed by the simplest structure: four poles stuck in the ground on which there is a suspended canopy woven from palm leaves covered in slats, under the vaulted ceiling, there is a slightly raised seat mat; there is only a few necessary utensils around an old man sitting and meditating...

In the lower part of the board, several ceramic motifs are placed, and these are stone and wood details, proving the taste for decorating everything: with rhythm without highlighting the beginning and the end, repeated like subsequent days, months and years; "stacked" like childhood, youth and old age. (Fig. 7 and 8)

VI Art of utility decorating

Plan for a columnar portico at home entrance. A porch surrounded by trees and flowers, where older residents used to live talking and watching the traffic on the road. (Fig. 1)

Another sketch in search of typical parts, shows a patterned granite floor, arranged in a geometric pattern with three shades of ground semi-mat tiles, covered in fringe belt boundary. (Fig. 2)

Water pipe, still in use and with beautiful ornaments is a decoration of almost every porch or living room for meditation and relaxation. (Fig. 3) Precious stones were considered the attributes of divinity: the king (sardonyx), goodness (topaz), the living God (jasper), omnipotence (carnelian), might (agate), divinity (amethyst) and rule (onyx).

Ancient beautiful arms with damascening: boned, chiselled, moulded with steel and wood blades, richly inlaid and inlaid handles, sticks, handles - their perfection is delightful. (Fig. 4)

Also preserved is the ancient tradition of lighting the temples, palaces, wealthy houses with oil lamps of the strangest dragon shapes. Therefore the interior is lighted up with a dim, twinkling glimmer ... a series of stained glass, coloured lamps, a porch with half-open windows - barred or translucent coloured stained-glass slides. (Fig. 5)

The last sketch in the corner: pensive Indian in a turban and a faded, tattered robe, dark face, with long, beaded moustache; staring with his black eye at the stars - perhaps "in unison" with a black hole in space or a distant being which is unattainable for us, who seems to be happy... (Fig. 6)

VII Contrast of old and new architecture

The last board is intended as a reflection on the contrast of old and new architecture in the province of Kerala, which like any other land is subject to the aggression of modern technology and modern civilization. The great danger is forced by poverty, stupidity and greed found everywhere - large, destructive waves of floods, strong winds and storms, they cannot be helped, and our one only cultural duty is to protect the remnants of former glory.

Colonial-era engineering bridges preserved, integrated in deeply indented valleys of the rivers (already flowing here into the ocean, shaped by violent monsoon rains). The beauty of these rhythmic structures strengthens detailed Hindu decorations as well as the red, rocky background. (Fig. 1)

Plantations of rubber trees and banana cultivation, and the ubiquitous coconut palms, talipot, finger-like in a forest - tropical jungle, revealing rich mansions and poor huts erected along the main trails and dirt roads, very twisty, no shoulders, incorporated into high walls and fences; outside cities, new farms - homes retain traditional forms as in the above sketch. (Fig. 2)

Over the perspective of the street a magnificent outline of the mosque dominates, whose domes and minarets, visible on the sky line, are a delight with their purity of form and absolute architectural expression. (Fig. 3)

It is impossible to accurately describe the chaos of downtown streets and intersections, which are more often forks used in right-hand traffic by crowded vehicles and people, so on both sides the ground floors of houses divided into commercial annexes scream with products on display: suspended fabrics, pots, fruit ... covered with awnings, rags hanging on boards; over this we can see advertisements drawn and described on the walls, hung on the boards: parallel, perpendicular, oblique ... residential floors with galleries and gazebos, there is a terrace with a balcony, but also horrible steel - concrete structures of business houses with visible stairs and water tanks on the top plate. (Fig. 4)

Rickshaws, vehicles skimming the roads and streets, safe and useful, a perfect, flexible means of transport in the city. (Fig. 5)

Still indispensable Karavan carts dating to antiquity, two-wheeled carriages, used in various forms of their bodies to transport people and goods often carried on heads. (Fig. 6)

SUMMARY

Let us again look at the material presented above, in accordance with article title: so the nature and culture of Keralian landscape in India seems to be a uniform, both when the panorama, views and details of the ocean coast drawn and described on the boards illustrate the main elements of water and land, as well as in the downtown environment, when the apparent chaos has its own proper order, based on the properties of space and time.

As a place for the fishing port, a secluded bay sheltered with a spit was selected; on a rocky promontory a lighthouse was erected, and opposite, on the skyline there is a silhouette of a mosque ... forests and plantations of palm trees have from the beginning been the essence of the environment here, perfectly used to build houses and roofing for houses; they give food and are also a source of history and religion of the inhabitants: the elephants working in peacetime and armed to fight; walls - ramparts of ancient cities erected with the red rocks common in the area; it is worth mentioning the world famous "natural" Hindu food, hot spices, vegetables and fruits. The monsoon climate regulates specific rainy seasons and sub-tropical location warms up and illuminates this province more.

Another board are gods and men in masks whose colours are a repetition of extremely rich natural colour palette and patterns taken are drawn from plant rhythm and ornamentation. Wealth in precious stones and gold wealth is seen in the most beautiful jewellery in the world. The tradition of these products has led filigree and miniature works to perfection. This art is also expressed in the special convention of painting and sculpture, whose essence is the figure of a god-man and sacred animals, rocks, old trees ... the symbols of power and elements of nature.

Hence the attempt to draw the temple, not so much a particular object, but rather a symbol of faith and holiness, a legendary, mysterious, eternal place of worship, secret interiors, only lit with fire lamps, oil lamps and votive candles. Fire colours, smells, sound of unusual instruments, musicians improvising rhythmic fantasies, drums, trumpets, multi strings - explosions of firecrackers, fireworks - silence, contemplation and ecstasy, ayurveda massages...

A separate board has been devoted to the geometry of the gardens, ornamentation of the walls and decorating items, again the association of nature and culture patterns is clear: the world is a huge garden which we profess by putting flowers in pots in circles under a huge, quaint tree. We walk barefoot on the sandy floor of the courtyard in the palace of maharaja, we meet women and men in ritual costumes – the tradition has developed based on the natural local conditions, it gives an inexhaustible wealth of ornaments made in wood, ceramic, metal, stone and other inlaid ornaments or those combined into masterpieces of decorative art.

Construction of a residential building in the past, but also today, in the case of many poor households is based on the use of readily available, local materials and wood products. Numerous roofs and shelters protect against sudden rain and facilitate quick drying and ventilation of buildings, window and door openings often only covered by a fabric, and for the night shutters are closed, under the ceiling, except for the rotor, a gap is always left for ventilation, and the floors made of stone slabs cool down the room; on the upper terrace a water tank is placed, which flows by gravity down to the kitchen and bathrooms. Typically in lavatories there are two devices next to each other: the toilet and a Turkish lavatory.

The nature of the landscape of the streets and town squares is the chaos reigning there: a stream of vehicles driving on the left, which is intense and diverse, saturated by large and small cars, among which there are many bikes and mopeds, rickshaws and pedestrians- manoeuvring in a way that only they can understand - seamlessly and efficiently avoiding the obstacles on crossroads. Commercial ground floors extending continuously on both sides and porches literally go out on the streets, omnipresent people are among

the all hustle and bustle: standing, sitting, carrying packages in their hands or on their heads, coming in and out of the recesses of shops ... Please do not get me wrong, but this reminds me of the efficiency and accuracy of functioning of an anthill, a termite mound, colonies of birds! Here comes therefore a difficult question: how to behave in the heavenly Kerala park in India?

NOTE

The study is a result of a private expedition to the province of Kerala located on the south - west coast of India, which was undertaken by two researchers in September 2013; its initiator, guide and photojournalist was the engineer Rejit Jose Thyagaraja from Trivandrum, the author of the text and illustrations is Dr Piotr Michał Patoczka, professor of Cracow University of Technology. The study will be continued and the first phase has been summarized in this article.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Paroczka P., 2000, „Ściany” i „Bramy” w krajobrazie, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków ss. 192,
- [2] www.keralatourism.org

O AUTORACH

Piotr Patoczka – profesor na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej; specjalizuje się w teorii architektury krajobrazu, naucza małej architektury; dokumentuje piękne w formie i bogate w treści widoki małopolski i podkarpacia, rysuje, maluje i fotografuje...w tym studium odwiedza po raz pierwszy przebogate Indie. Kontakt: k.patoczka@interia.pl

Rejit Jose – hindus, przewodnik po „naturze” i „kulturze” regionu Kerala w Indiach; autor ponad dwu tysięcy zdjęć wykonanych podczas wyprawy; człowiek mądry i odważny.

AUTHOR'S NOTE

Piotr Patoczka – professor at the Faculty of architecture of the Cracow University of technology; specializes in landscape architecture theory, teaches a small architecture; documented beautiful in form and content-rich views of Małopolska and Podkarpacie, draws, paints and photographs ... including study visits for the first time reach India. Contact: k.patoczka@interia.pl

Rejit Jose – hindoo, a guide to "nature" and "culture" of the region of Kerala in India; the author of over two thousand photographs taken during the expedition; a man wise and brave.